

- посилення адресності у наданні пільг;
- збільшення статутного капіталу підприємства без залучення додаткових внесків власників;
- реалізація зайвих виробничих і невиробничих фондів та здача їх в оренду;
- збільшення суми грошових активів за рахунок примусового стягнення чи пені за несплату;
- забезпечення неперевищення нормативних технологічних витрат [4].

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бетехтіна Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>.
2. Петик М.І., Рудик Н.М. Ефективність управління обіговими активами суб'єктів підприємництва / М.І. Петик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.4 Поддєрогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. Фінанси підприємства : [підручник] / А. М. Поддєрогін. – К. : КНЕУ. – 2005. – 546 с.
3. Рилєєв С.В., Юрій С.М. Ефективність використання оборотних активів харчової промисловості: регіональний аспект / С.В. Рилєєв // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>.
4. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств : [навчальний посібник] / Р. А. Слав'юк // . – К.: ЦУЛ. – 2004. – 460 с.
5. Шило В. П. Фінанси підприємств [Текст] / В. П. Шило, С. С. Дорівська Р. та ін. – К. : КНЕУ. – 334 с.
6. SMIDA – ми зробимо інформацію доступною [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/emitent/year/showform/13/207192>.

УДК 658.152:658.589

Некрасова Л.А.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри «Економіка підприємств»
Одеського національного політехнічного університету*

Моніч О.В.

*студентка
Одеського національного політехнічного університету*

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ПРОБЛЕМИ

Стаття присвячена інноваційно-інвестиційному процесу в системі сучасного суспільного відтворення. Проаналізовано формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства. Обґрунтовано ключові напрями, які повинні бути забезпечені даною стратегією. Розглянуто основні проблеми стратегічного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю.

Ключові слова: інновації, інвестиції, інноваційно-інвестиційна стратегія, інноваційно-інвестиційний процес, проблеми стратегічного управління.

Некрасова Л.А., Моніч О.В. ПРОЦЕСС ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ ПРЕДПРИЯТИЯ И ЕГО ПРОБЛЕМЫ

Статья посвящена инновационно-инвестиционному процессу в системе современного общественного воспроизводства. Проанализировано формирование инновационно-инвестиционной стратегии предприятия. Обоснованы ключевые направления, которые должны быть обеспечены данной стратегией. Рассмотрены основные проблемы стратегического управления инновационно-инвестиционной деятельностью.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, инновационно-инвестиционная стратегия, инновационно-инвестиционный процесс, проблемы стратегического управления.

Nekrasova L.A., Monich O.V. PROCESS OF FORMATION OF INNOVATIVE COMPANIES INVESTMENT STRATEGY AND ITS PROBLEMS

The article is devoted to innovative investment process in the modern system of social reproduction. Analyzed the formation of innovation and investment strategy of the enterprise. Substantiated the key areas that need to be provided by this strategy. Considered the main problems of strategic management of innovation and investment activities.

Keywords: innovation, investment, innovation and investment strategy, innovation and investment process, strategic management problems.

Постановка проблеми. В сучасних ринкових умовах основним завданням вітчизняних підприємств стає збереження та посилення своїх конкурентних позицій, цього неможливо досягти без злагодженої взаємодії всіх підсистем управління підприємства. Для цього на підприємстві здійснюється стратегічне управління та стратегічне планування, розробляються програми розвитку, які забезпечують довготривале, стійке функціонування підприємства в зовнішньому середовищі.

Під впливом зростаючої конкуренції інвестиції та інновації стають основним елементом управління на підприємстві. Нові ідеї, прогресивні технології

та організаційні рішення визначають успіх підприємницької діяльності, забезпечують виживання і фінансову стабільність підприємств. Тому важливого значення набуває система управління інноваційно-інвестиційної діяльністю підприємства, орієнтоване на довготривалу перспективу та стратегічний успіх.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження послужили праці вітчизняних і зарубіжних вчених з даної теми, метод порівняння, системний підхід до виявлення та дослідження факторів, що впливають на розробку і вибір стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. Дослідженням методичних та

методологічних аспектів інноваційно-інвестиційних стратегій присвячені праці: Н.Ю. Романенко, Р.А. Фатхутдінова, Г.В. Верещагіна, В.В. Ковалева, А.І. Пригожина, В.І. Кошкіна, В.В. Бочарова, С.Н. Ільяшенко, В.П. Савчука, В.М. Власової, В.Н. Сердюка, С.І. Абрамова, І.А. Баєва та інших науковців.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення теоретичних положень інвестиційно-інноваційної стратегії підприємства, визначення й аналіз основних проблем її формування та розробка рекомендацій щодо забезпечення ефективної інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційно-інвестиційний процес в умовах ринкового реформування української економіки може бути проаналізований в контексті загальної економічної ситуації в Україні. Основою інноваційно-інвестиційного процесу є процес створення та освоєння нової техніки або технології. При аналізі інноваційно-інвестиційного процесу, слід мати на увазі, що інновації матеріалізуються за допомогою інвестицій, а інвестиції в сферу виробництва багато в чому втрачають сенс в умовах слабкої завантаження виробничих потужностей. Криза інноваційно-інвестиційного процесу, взаємопов'язана з погіршенням умов відтворення трудового потенціалу українського суспільства, є складовою частиною системної кризи Української економіки.

Успіх інноваційної діяльності в значній мірі визначається формами її організації та способами фінансової підтримки. Джерелами фінансування можуть бути підприємства, фінансово-промислові групи, малий інноваційний бізнес, інвестиційні та інноваційні фонди, органи місцевого управління, приватні особи і т. д. Всі вони беруть участь у господарському процесі і тим або іншим чином сприяють розвитку інноваційної діяльності. У розвинених країнах фінансування інноваційної діяльності здійснюється як з державних, так і з приватних джерел.

Аналіз джерел фінансування інновацій вказує на постійні коливання протягом останніх років загальної суми витрат на інновації (з 10850,9 млн. грн. у 2007 р. до 9562,6 млн. грн. у 2013 р.). За період 2007-2012 року відбулося збільшення загальної суми витрат на інновації на 0,85% , в тому числі власні витрати підприємств зменшилися на 1,41%, витрати державного бюджету зменшилися на 13,72% (у 2008 р. більшилися на 21,53%), витрати іноземних інвесторів збільшилися на 10,1% (у 2013 р. – 13,97%), витрати з інших джерел збільшилися на 2,79% (у 2008 р. – 9,78%) (табл. 1) [4].

Таблиця 1

Джерела фінансування технологічних інновацій (млн. грн.)

	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
2007	10850,9	7999,6	144,8	321,8	2384,7
2008	11994,2	7264,0	336,9	115,4	4277,9
2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,2	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	22,43	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3

Проаналізувавши структуру фінансування, можна виділити основні стримуючі фактори розвитку іннова-

цій промислових підприємств: низький рівень державного фінансування інноваційного розвитку та недостатність власних коштів підприємств; низька інвестиційна активність вітчизняних, зарубіжних інвесторів; недосконалість податкового законодавства; відсутність мотивації вітчизняних підприємств до впровадження науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт та реалізації їх результатів; послаблення взаємозв'язків науки та виробництва [1, с. 28].

Кризова ситуація в інноваційній сфері української економіки зумовлена насамперед відсутністю інноваційно-інвестиційної моделі ринкової стратегії підприємств в управлінні інноваційною діяльністю. На думку дослідників, головною метою інноваційної стратегії в Україні є запобігання розпаду науково-інноваційної сфери і створення передумов для швидкого та ефективного впровадження технічних та технологічних інновацій у всіх сферах господарської діяльності, забезпечення структурно технологічної передумови на рівні підприємства.

В даний час, в умовах глобалізації та інтенсифікації виробництва, значна увага приділяється проблемам розвитку підприємства, його здатності адекватно реагувати на зміни, що відбуваються в економіці. Стратегію розвитку підприємства можна розглянути як сукупність дій, необхідних для забезпечення розвитку підприємства на основі вибору критеріїв підвищення його інноваційного потенціалу.

Забезпечення розвитку підприємства досягається шляхом ефективного управління основними видами діяльності підприємства. Об'єктивною передумовою наявності резервів у розвитку підприємства служить закон спадної ефективності еволюційного вдосконалення систем, коли технологічні та еволюційні зміни проникають всюди і надалі рух набуває еволюційний характер. Структурними джерелами економічного розвитку служать: розвиток на основі факторів виробництва; на основі інвестицій; на основі інноваційної діяльності.

Стратегічне управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства передбачає розробку стратегії, за якою визначаються найдоцільніші способи та шляхи вкладення інвестиційних ресурсів у процес, який спрямований на впровадження науково-технічних розробок з метою освоєння випуску конкурентоспроможної інноваційної продукції та покращення її якості, постійне удосконалення технології виготовлення та зайняття оптимальної ніші підприємством як на внутрішньому так і зовнішньому ринках.

Стратегія – це цілеспрямований план дій з управління об'єктом в довгостроковій перспективі, що має узагальнений характер і заснований на певній концепції, програмах і діях для досягнення поставлених цілей і виконання місії організації [6, с. 16].

Інноваційно-інвестиційна стратегія – це не лише стратегія, що дає змогу отримувати додатковий прибуток, а й спосіб формувати, утримувати та розвивати конкурентні переваги на привабливих ринках. Проте інноваційно-інвестиційна стратегія завжди пов'язана з ризиком повної або часткової втрати вкладених коштів для досягнення поставлених цілей. Тому головне завдання, яке завжди стоїть перед менеджментом організації, – це забезпечення максимального зменшення ризику при рішенні стати на шлях інноваційно-інвестиційного розвитку [5, с. 48].

Складність формування інвестиційної стратегії підприємства полягає в розробці досить великої кількості альтернативних варіантів інвестиційної стратегії і виборі найкращих з них з економічної точки

зору. Всі вони повинні найбільш повно відповідати прийнятим цілям інноваційного розвитку підприємства. У процесі розробки стратегічних напрямів інноваційної діяльності вирішується завдання визначення економічно найбільш доцільного співвідношення різних форм інвестування, яка пов'язана з функціональною спрямованістю діяльності підприємства. Необхідність розробки інноваційно-інвестиційної стратегії обумовлюється тісним функціональним взаємозв'язком інноваційної та інвестиційної діяльності на етапі процесу капіталовкладень в нематеріальні активи.

Інноваційно-інвестиційне стратегічне управління вирішує широкий спектр питань планування та реалізації інноваційних проектів і програм, які розраховані на якісні зміни в діяльності організації на ринку, виробництві або соціальній сфері підприємства. Доцільно зазначити, що будь-які стратегічні кроки організації мають інноваційне спрямування, оскільки вони так чи інакше ґрунтуються на нововведеннях в економічній, виробничій, збутовій чи управлінських сферах. Наприклад, одна із характерних для ринкового господарювання стратегій – продуктова – спрямована на розвиток нових видів продукції та технологій, сфер і методів збуту, тобто базується винятково на інноваціях.

Проте з метою планування інноваційних процесів доцільно стратегію інновацій розглядати в комплексі з інвестиційною. Стратегія нововведень передбачає об'єднання цілей технічної політики капіталовкладень і спрямована на впровадження нових технологій і видів продукції, послуг. У цьому розумінні стратегічне управління інноваціями орієнтується на досягнення майбутніх результатів безпосередньо через інвестиційний процес.

Основою розробки інноваційно-інвестиційної стратегії мають бути стратегічні управлінські рішення, які:

- орієнтовані на майбутнє і на постійні зміни середовища;
- пов'язані із залученням значних матеріальних ресурсів, широким використанням інтелектуального потенціалу;

- характеризуються гнучкістю, здатністю адаптуватися до змін ринкових умов;
- ураховують неконтрольовані організацією зовнішні чинники.

Основними засадами ефективного реалізації зазначеної інвестиційно-інноваційної стратегії, на нашу думку, є такі:

1. Формування інвестиційного блоку цієї стратегії повинно здійснюватися з урахуванням стратегічного завдання переходу економіки країни на інноваційний шлях розвитку, який передбачає, що цикл відтворення кожної одиниці капітальних вкладень має бути носієм нововведень, поліпшувати технології виробництва з метою збільшення їх економічної та соціальної результативності.
2. Об'єктами управлінського впливу при реалізації вимог інноваційного типу відтворення повинні стати інвестиційні програми різного масштабу.
3. Відбір інвестиційних проектів щодо їх включення до інвестиційної програми повинен здійснюватися з позиції їхньої відповідності рівню і результативним можливостям перспективних науково-технологічних інновацій.
4. Слід офіційно визнати інноваційність як вимогу до інвестиційних пріоритетів господарських систем.
5. Застосування додаткових адміністративно-правових стимулів і механізмів повинні здійснюватися для фінансової та організаційної підтримки науково-технічної діяльності.

Інвестиційні та інноваційні процеси слід розглядати не окремо, а у комплексі, що дозволяє стверджувати про необхідність реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії забезпечення сталого розвитку, яка складається з двох взаємопов'язаних та взаємовпливаючих блоків: інвестиційного та інноваційного, об'єднаних єдиною системою принципів, методів та механізмів реалізації, критеріїв прийняття управлінських рішень (рис.1) [2, с. 2].

Головні цілі при визначенні стратегії управління інноваційно-інвестиційною діяльністю – запобігти розпаду науково-інноваційної сфери, знайти шляхи забезпечення її незалежності від кризових явищ у суспільстві та впливу на технологічну реконструкцію економіки. Вони повинні забезпечуватися через вирішення таких завдань:

- створення передумов для швидкого та ефективного впровадження технічних новинок у всіх сферах діяльності, забезпечення структурно-технологічної перебудови як на рівні окремих підприємств, так і економіки в цілому;
- збереження і розвиток стратегічного науково-технічного потенціалу в пріоритетних напрямках розвитку;
- створення необхідних та достатніх матеріальних умов для збереження кадрового потенціалу науково-інноваційної сфери, недопущення еміграції висококваліфікованих наукових кадрів.

Розробка стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку передбачає прийняття стратегічних завдань, оцінку можливостей та ресурсів для їх виконання; аналіз альтернатив; підготовку конкретних програм, проектів, бюджетів; оцінку сильних та слабких сторін діяльності суб'єктів зі врахуванням обраних цілей. Аналізується

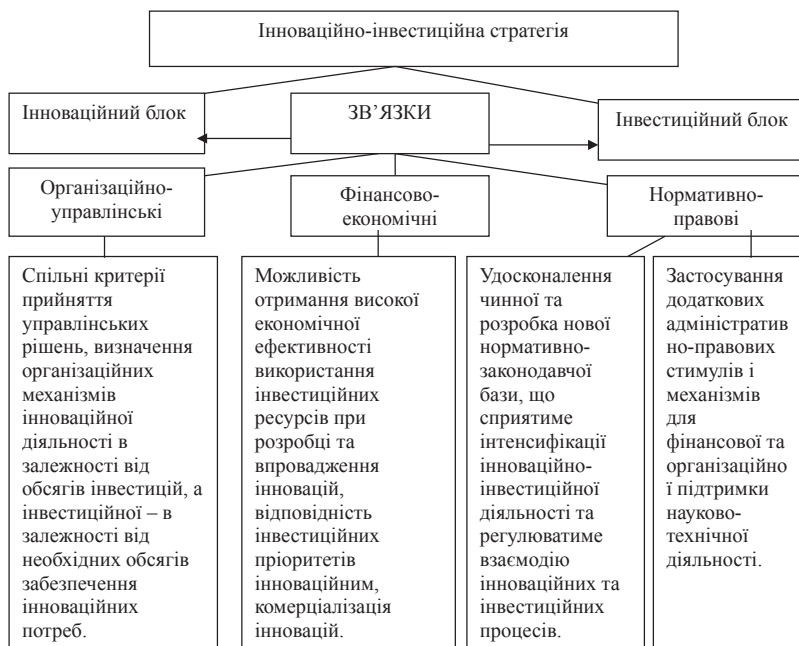

Рис. 1. Формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства

стан розвитку науково-інноваційної сфери, види існуючих науково-інноваційних структур, напрями їх діяльності та можливість конкуренції між ними, перспективи розвитку. Обираються фактори, що приймаються за основу для з'ясування інноваційної стратегії.

Виділяють такі стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку, як: стратегію наступу, традиційну стратегію, стратегію за нагодою та змішану стратегію. Під час формування стратегії інноваційного розвитку слід обрати метод чи модель формування інноваційної стратегії, який для аналізованого підприємства є найбільш оптимальним. Для цього застосовують SWOT-аналіз.

Слід зазначити, що етапи формування стратегії інноваційного розвитку є взаємозалежними і в комплексі дають змогу обрати правильну стратегію. Вилучення певного етапу може призвести до одержання хибного результату.

Проблеми, які виникають при формуванні інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства:

1) недооцінка важливості та пріоритетності інноваційно-інвестиційної стратегії на вітчизняних підприємствах. Це пояснюється тим, що в корпоративному плані стратегія інновацій не має пріоритетного значення. Цю стратегію прийнято ототожнювати з виробничо-господарським, а не корпоративним менеджментом. На більшості підприємств на освоєння інновацій виділяється недостатньо ресурсів, тому ця стратегія продовжує вважатися додатковою і не визначається як основна. З цієї причини потенціал нових технологій використовується не в повному обсязі, що спричиняє технологічне відставання підприємств.

На наш погляд, вирішити цю проблему можна шляхом зарахування до складу корпоративних стратегій інноваційного напрямку розвитку. Переміщення управління освоєнням нових технологій з виробничо-господарського і функціонального рівнів на корпоративний підвищить роль інноваційної діяльності в загальній системі управління підприємством. Це буде сприяти тому, що технологічний розвиток стане загальною стратегічною метою всього господарюючого суб'єкта і вже не буде функціональним завданням окремого виробничо-господарського підрозділу або бізнес-одиниці, що входять до складу конкретного підприємства. Відмітимо, що корпоративне зростання та розвиток може забезпечуватися також і за рахунок збільшення частки компанії на ринку, залучення кваліфікованих фахівців, оптимізація як постійних, так і змінних витрат, підвищення якості обслуговування клієнтів, підняття рівня корпоративної культури, створення згуртованої управлінської команди.

2) неефективність управління інвестиційними ризиками. Це пояснюється тим, що інвестиції в інноваційну діяльність підприємства характеризуються саме підвищеним ризиком у зв'язку з невизначеністю одержання прибутку від її здійснення. Інвестиції в інноваційний розвиток мають довготривалий період окупності, що зумовлено тривалим часом інвести-

ційних процесів, починаючи від фундаментальних і прикладних розробок і закінчуючи впровадженням інновацій на ринку. Все це вимагає від підприємств значних капіталовкладень, особливо на початкових етапах, як найбільш тривалих, так і ризикованих, що не мають ще реальної віддачі.

На наш погляд, одним з найефективніших засобів боротьби з ризиками в інноваційно-інвестиційній діяльності може бути лімітування, яке полягає в обмеженні величини вкладень капіталів в інноваційні проекти. Перевищення ліміту інвестицій в інновації приведе до втрат часу та втрат коштів на реалізацію інноваційної діяльності, що також пов'язане з ризиком. З іншого боку, треба розуміти, що ризик – це не тільки втрати, а й альтернатива одержати додатковий прибуток.

3) в процесі формування та реалізації інвестиційної стратегії не враховується принцип інвестиційного синергізму, який з'являється внаслідок спільного використання потужностей, загальних запасів сировини, переносу досліджень і розробок з одного виробу на інший, загальної технологічної бази, спільної обробки виробів, використання того самого устаткування [3, с. 590].

На наш погляд, врахування цього явища при обґрунтуванні та втіленні в життя інноваційно-інвестиційної стратегії є умовою ефективності інвестицій. При цьому спільне використання виробничих потужностей, єдиних технологій і обладнання, загальних запасів сировини ведуть до суттєвого зменшення витрат у виробничих витратах.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, сучасні проблемні аспекти формування та реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії: недооцінка важливості та пріоритетності розглянутої стратегії серед інших стратегічних напрямків розвитку підприємства, неефективність управління інвестиційними ризиками та невраховування принципу інвестиційного синергізму. Також були запропоновані можливі заходи щодо подолання цих недоліків в управлінні інноваційно-інвестиційною діяльністю на вітчизняних підприємствах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / Амоша О. // Економіст. – 2005. – № 6. – С. 28-32.
2. Бондаренко А.Ф., Васильєва Т.А., Грищенко О.С. Інвестиційно-інноваційна стратегія як механізм забезпечення сталого економічного зростання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua>.
3. Мороз Л.І. Проблеми формування та обґрунтування інвестиційної стратегії інноваційного розвитку підприємства / Мороз Л.І. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: «Проблеми економіки та управління». – 2008. – № 628. – С. 587-591.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Савчук А.В. Теоретические основы анализа инновационных процессов в промышленности : монография / А.В. Савчук. – Донецк, 2003. – 448 с.
6. Свиридова С.В. Процедура формирования и реализации стратегии инновационного развития предприятия / Свиридова С.В. // Экономика и предпринимательство. – 2011. – № 1. – С. 15-18.